

PRESSITEADE nr 116/24

Luxembourg, 29. juuli 2024

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-119/23 | Valančius

Liidu kohtunike ametisse nimetamine: liikmesriik võib esitada riikliku sõltumatute ekspertide rühma koostatud nimekirja kantud kandidaatide hulgast kandidaadi, kes ei ole tulnud paremusjärjestuses esikohale, tingimusel et esitatud kandidaat vastab aluslepingutes sätestatud nõuetele

Liikmesriigi valitsus, kes on moodustanud sõltumatute ekspertide rühma, kelle ülesanne on hinnata kandidaatide sobivust Euroopa Liidu Üldkohtu kohtuniku ametikohale ja koostada paremusjärjestus kandidaatidest, kes vastavad aluslepingutes¹ ette nähtud sõltumatuse ja kutsealase pädevuse nõuetele, võib esitada nimekirjas loetletud kandidaatide hulgast kandidaadi, kes ei ole tulnud paremusjärjestuses esikohale, tingimusel et esitatud kandidaat vastab nendele nõuetele.

Virgilijus Valančius nimetati 2016. aastal Euroopa Liidu Üldkohtu kohtunikuks. Pärast tema ametiaja lõppemist 2019. aastal avaldas Leedu valitsus kandideerimiskutse ja kehtestas määrusega menetluse sellele ametikohale kandidaadi valimiseks. Menetluse kohaselt koostas peamiselt sõltumatutest ekspertidest koosnev tööühm paremusjärjestuse kandidaatidest, kes olid reastatud vastavalt saadud punktisummale kahanevas järjekorras. Paremusjärjestuses esikohale tuli V. Valančius. Leedu valitsus esitas 4. mai 2022. aasta otsusega Üldkohtu kohtuniku ametikoha kandidaadina isiku, kes oli paremusjärjestuses teisel kohal. Pärast seda, kui ELTL artiklis 255² ette nähtud komitee oli andnud kandidaadi kohta negatiivse arvamuse, esitas Leedu valitsus 19. aprilli 2023. aasta otsusega sellele ametikohale paremusjärjestuses kolmandale kohale tulnud isiku Saulius Lukas Kalėda kandidatuuri. Pärast ELTL artiklis 255 ette nähtud komitee positiivset arvamust nimetasid liikmesriikide valitsused 15. septembri 2023. aasta otsusega S. L. Kalėda Üldkohtu kohtunikuks.

V. Valančius palus Vilniuse regionaalsel halduskohtul (Leedu) tühistada mõlemad Leedu valitsuse ettepaneku kohta tehtud otsused. Kuna kohtul oli kahtlusi liidu õiguse mõju suhtes riigisisestele menetlustele Üldkohtu kohtuniku ametikohale kandidaatide esitamiseks, esitas ta Euroopa Kohtule selle kohta küsimuse.

Euroopa Kohus meenutas oma otsuses, et **kohtute sõltumatuse nõue** annab konkreetse sisu ELL artikliga 2 tagatud õigusriigi põhiväärtusele ja **kehtib nii liidu tasandil – muu hulgas Üldkohtu kohtunikele – kui ka liikmesriikide tasandil** riigisisestele kohtutele. Euroopa Kohus järeldas sellest, et Üldkohtu kohtunike ametisse nimetamise otsuseid puudutavad sisulised tingimused ja menetlusnormid peavad võimaldama **välistada** õigussubjektides **igasuguse põhjendatud kahtluse tekkimise** selles, kas need kohtunikud vastavad **sõltumatuse ja ametialase pädevuse nõuetele**, mis on ELL artikli 19 ja ELTL artikli 254 kohaselt Üldkohtu kohtuniku ametikoha jaoks nõutavad. Selleks on eelkõige vaja **tagada Üldkohtu kohtunike ametisse nimetamise menetluse** ja järelikult ka **kõigi kolme selle etapi tulemuse terviklikkus, millest see menetlus koosneb**.

Mis puudutab riigisisest etappi Üldkohtu kohtuniku ametikohale kandidaadi esitamiseks, siis leidis Euroopa Kohus, et kuna liidu õiguses puuduvad sellekohased erisätted, tuleb igal liikmesriigil kehtestada menetlusnormid

kandidaadi esitamiseks. Järelikult on igal liikmesriigil **vabadus otsustada, kas näha** kandidaadi valimise ja esitamise jaoks **ette menetlus või mitte**. Menetlusnormid ei tohi siiski tekitada õigussubjektides põhjendatud kahtlusi selles, kas esitatud kandidaat järgib aluslepingutes ette nähtud nõudeid. Asjaolu, et kohtunike ametisse nimetamise protsessis osalevad seadusandliku või täidesaatva võimu esindajad, ei ole iseenesest selline, mis tekitaks taolisi põhjendatud kahtlusi. Sõltumatute nõuandvate organite osalemine ja **riigisisese õiguse põhjendamiskohustuse olemasolu** võivad siiski aidata kaasa ametisse nimetamise protsessi suuremale objektiivsusele. Kandidaatide esitamiseks ette nähtud sisuliste tingimuste osas on **liikmesriikidel** nende tingimuste kindlaksmääramisel lai kaalutlusruum. Liikmesriigid **peavad** siiski – olenemata selleks kasutatud menetlusnormidest – **tagama, et esitatud kandidaadid vastavad** aluslepingutes sätestatud **sõltumatuse ja kutsealase pädevuse nõuetele**.

Seega, kui liikmesriik on kehtestanud Üldkohtu kohtuniku ametikohale kandidaatide valiku menetluse, mille raames peab sõltumatute ekspertide rühm koostama paremusjärjestuse kandidaatidest, kes vastavad aluslepingutes ette nähtud nõuetele, ja soovitusena märkima paremusjärjestuses esikohale tulnud kandidaadi, ei ole pelgalt asjaolu, et liikmesriigi valitsus otsustas esitada kandidaadi, kes on paremusjärjestuses esikohale tulnud kandidaadist erinev kandidaat, iseenesest piisav järeldamaks, et taoline esitamine võib tekitada põhjendatud kahtlusi selles, kas esitatud kandidaat vastab nendele nõuetele.

Mis puudutab seejärel Üldkohtu kohtunike ametisse nimetamise menetluse teist etappi, see tähendab **ELTL artiklis 255 ette nähtud komitee sekkumist**, siis täpsustas Euroopa Kohus, et **komitee peab** oma arvamuse andmiseks **kontrollima, kas Üldkohtu kohtuniku ametikohale esitatud kandidaat vastab** aluslepingutes ette nähtud **sõltumatuse ja ametialase pädevuse nõuetele**. Selleks võib ELTL artiklis 255 ette nähtud komitee nõuda, et ettepaneku teinud valitsus esitaks talle täiendavat teavet või muid andmeid, mida ta peab vajalikuks.

Lõpuks, mis puudutab ametisse nimetamise menetluse kolmandat etappi, mis vastab liikmesriikide valitsuste poolt vastu võetud ametisse nimetamise otsusele, siis rõhutas Euroopa Kohus, et nendele nõuetele vastamise tagamise ülesanne on ka nendel valitsustel kollektiivselt, kui nad otsustavad ELTL artiklis 255 ette nähtud komitee arvamust arvestades nimetada Üldkohtu kohtunikuks kandidaadi, kelle üks nendest valitsustest esitab. Kui kandidaat on ametisse nimetatud, saab ta liidu kohtunikuks ega esinda liikmesriiki, kes ta esitas.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst ja kokkuvõte](#), juhul kui see koostatakse, on CURIA veebisaidil alates otsuse kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎(+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎(+32) 2 2964106

Hoiame ühendust!

¹ ELL artikli 19 lõike 2 kolmandas lõigus on ette nähtud, et „Euroopa Kohtu kohtunikud ja kohtujuristid ning üldkohtu kohtunikud valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ja kes vastavad [ELTL] artiklites 253 ja 254 sätestatud tingimustele. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel kuueks aastaks.“ ELTL artikli 254 teisest lõigust tuleneb, et Üldkohtu kohtunikud „valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kes on kõrgesse kohtunikuametisse määramiseks pädevad“.

² ELTL artiklis 255 on ette nähtud, et „luuakse komitee, mille ülesandeks on esitada aramus kandidaatide sobivuse kohta Euroopa Kohtu ja üldkohtu kohtuniku ja kohtujuristi ametikohale, enne kui liikmesriikide valitsused nad vastavalt artiklitele 253 ja 254 ametisse nimetavad“.